

– стигматизація активно не працюючих студентів. Студенти, які систематично відмовляються від участі в навчальному процесі та на яких не подіяли попередні методи, оголошуються, поза навчального процесу і до ліквідації свого відставання не допускаються до навчальних занять.

Література

1. Дьяченко М.И. Кандыбович Л.А. Психология высшей школы. – 2-е издание. – Минск: БГУ, 1981. – 383 с.
2. Основы педагогики и психологии высшей школы / Под ред. А.В. Петровского. – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 1986. – 304 с.
3. Смирнов С.Д. Психология и педагогика для преподавателей высшей школы: Учеб. пособие. – М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2007. – 440 с.
4. ТОВАЖНЯНСКИЙ Л.Л., РОМАНОВСКИЙ О.Г., БОНДАРЕНКО В.В., ПОНОМАРЬОВ О.С., ЧЕРВАНЬОВА З.О. Основы педагогики вищої школи: Навчальний посібник. – Харків: НТУ «ХП», 2005. – 600 с.

Гончаренко В.М.

Науковий керівник: професор кафедри філософії і ППП

Бондаренко В.В.

РОЗВИТОК САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Самостійність – результат виховання і самовиховання, найважливіша умова самореалізації особистості, її творчих можливостей. Загальновідомо, що учні міцно засвоюють лише те, що пройшло через їх індивідуальні зусилля.

Проблема самостійності учнів під час навчання не є новою. Цьому питанню відводили виняткову роль вчені всіх часів. Ця проблема є актуальною і зараз. У наш час від кожної людини потрібен високий рівень професіоналізму і такі ділові якості як підприємливість, здатність орієнтуватися, швидко і

безпомилково приймати рішення, а це неможливо без уміння працювати творчо [3].

Формування самостійності у навчальній і громадській діяльності проходить ряд етапів, на кожному з яких рівень прояви самостійності різний.

Перший етап – самостійність школяра проявляється лише у виконанні того, що було заплановано одним учителем або спільно з учнями. Це нижчий рівень розвитку самостійності. Другий етап – самостійність проявляється як у виконанні, так і у самоконтролі за виконанням справи. Третій етап – до виконання і самоконтролю додається і можливість самому планувати свою діяльність. Четвертий етап – самостійність досягає вищого рівня розвитку і вираження вже в прояві учнями творчої ініціативи, тобто у самостійній постановці цілей і виборі способів їх досягнення, а також у прийнятті відповідальності на себе за свої справи і вчинки [4].

Успішне формування самостійності вимагає урахування низки обставин і створення для учнів певних умов.

1. Розвиток самостійності можливо лише на основі придбання школярами знань і умінь, необхідних для навчальної та громадської роботи у школі. Цю умову потрібно дотримуватися у зв'язку із тим, що педагогу потрібна не взагалі самостійність (вона може виражатися і у свавіллі, порушенні дисципліни, тим більше що часто самостійність виступає у свідомості учнів як безконтрольність), а організована самостійність, спрямована на вирішення педагогічних завдань, придбання знань і умінь. Тобто досвід допомагає подолати деяким учням психологічний бар'єр, пов'язаний із страхом, невпевненістю у своїх силах [1].

2. Розвиток самостійності повинно проходити під контролем вчителя. Однак, здійснюючи цей контроль, вчитель повинен знати міру. Зайва опіка учнів, сковування їх ініціативи негативно позначаються на розвитку цієї особистісної якості. Учні перестають думати самостійно, якщо на всі питання їм даються готові відповіді.

3. Самостійність учнів не повинна вступати у протиріччя із керівною роллю педагога: занадто велика впевненість учнів у своїх можливостях теж негативно позначиться на педагогічному процесі. Тільки розумне поєднання самостійності учнів із контролем педагога може дати хороші результати.

4. Формуванню самостійності учнів сприяє їх інтерес до навчального або громадського завдання, використання ними на уроці технічних засобів навчання, самостійне виставляння школярами за пропозицією вчителя оцінок своїм товаришам. Психологічний ефект цього способу розвитку самостійності полягає у тому, що відмітка перестає розглядатися учнями як кара. Вона перетворюється у констатацію положення. Тому учні прагнуть не «виправити двійку», а піднятися на сходинку вище у своїх знаннях і вміннях, не заробляють будь-яким шляхом «п'ятірку», а хочуть домогтися високого результату. Вони самі стають творцями своїх оцінок, що підвищує їх свідомість і відповідальність [5].

Ще більші можливості для розвитку самостійності надає позанавчальна робота школярів у різних сферах, здійснювана за завданням вчителя, наприклад організація вечорів і свят у школі.

Всі ці фактори повинні привести до формування в учнів звички бути самостійними. Адже звичка – це дії або вчинки, виконання яких стало для людини потребою.

У міру інтелектуального розвитку, втручання і зовнішня допомога з боку педагога повинні скорочуватися, а рівень самостійності учнів зростати. Однак у реальній практиці навчання бажаного ступеня самостійності школярів і студентів не спостерігається. Встановлено, що самостійна робота учнів на уроках у загальноосвітній школі займає лише 10% загального навчального часу, а решта 90% часу йдуть на опитування і пояснення навчального матеріалу. При цьому вчитель виступає в основному в ролі інформатора і контролера, а не керівника і організатора самостійної роботи школярів. І це не випадково. За даними Р.П. Безделіной [1], понад 86% вчителів вважають своєю основною функцією передачу знань.

Теж спостерігається і в ЗВО, де активність студентів також підміняється активністю викладача, при тому не тільки на лекціях, але також на семінарських, практичних і лабораторних заняттях. Як показала Г.В. Скок майже на 80% практичних занять переважає монолог викладача. На лабораторних заняттях домінує контроль теоретичної частини курсу, в організації виконання студентами експериментальних завдань самостійної роботи практично не приділяється уваги. А.А. Реан, теж встановив, що 2/3 загального навчального часу займає активність педагога.

Не випадково, за даними І.А. Архипової, лише 7% студентів другого курсу і 12% студентів четвертого курсу досягають високого рівня самостійності в розумовій діяльності, а за даними Т.А. Воронової, високу готовність до самоосвіти мали тільки 8,9% студентів [5].

В результаті, за даними В.А. Якуніна, більше 75% студентів, також як і їхні вчителі, вважають за краще репродуктивні методи роботи, пов'язані із передачею, відтворенням наукової та навчальної інформації [3].

Все це призводить до слабкої самоорганізації учнів своєї навчальної діяльності, до пропуску занять, до несистематичної підготовки навчальних завдань, несвоєчасного їх виконання, невміння підготуватися до чергового заняття, до штурмівщини при підготовці до заліків та іспитів і в кінцевому підсумку – до низької успішності.

Самостійність учнів у навчанні не тільки сприяє свідомому і міцному засвоєнню ними знань, формування умінь і навичок, а й служить для них засобом виховання самостійності як риси особистості, а у подальшому дозволяє самостійно вирішувати різні життєві завдання.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Історія. Проблеми. – К.: Либідь, 1998. – 558 с.
2. Безруков В.И. Проектирование управления педагогическими системами: методология, теория, практика: дис. доктора пед наук: 13. 00. 01 / Валерий Иванович Безруков. – М., 2005. – 315 с.

3. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л.С.Выготский. – М.: Педагогика-Пресс, 1996. – 533 с.
4. Комишан А.І., Хударковський К.І., Челпанов О.С. Діагностика освітньої діяльності студентів на основі рейтингового підходу: теорія, методологія, практика. Монографія. – Харків: Новий колегіум, 2011. – 297 с.
5. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник / За ред. Академіка АПН України О.Г. Мороза. – К.:НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 337 с.

Гришай М.

Науковий керівник: доцент кафедри філософії і ППП

Чепурна В.О.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одне із самих найважливіших значень для розвитку країни і для покращення добробуту її людей є висококваліфіковані кадри у високотехнологічних галузях виробництва. Проблема розвитку науки виходить на передній план у державній політиці, визначаючи навчання і виховання молоді, стимулювання її творчої діяльності. Для поглиблення фундаментальних знань й подальшого саморозвитку майбутніх фахівців потрібно формувати у студентів мотивацію до науково-дослідної діяльності. У державі повинні бути створені сприятливі умови для науково-дослідної діяльності студентів.

Сутність розвитку особистості, її становлення висвітлено у працях А.В. Петровського, С.Д. Максименка, С.Л. Рубінштейна та інших.

Саморозвиток особистості та його активність розкрито у наступних авторів: С.Л. Рубінштейн, К.О. Абульханова-Славська, С.Д. Максименко та інших.